

НЕМА РІДНІШОЇ ЗЕМЛІ

Валентина КРИЖАНІВСЬКА

завідувач відділу філософії освіти
і освітніх технологій НДІУ

У листопаді 2005 р. ми звернулися до всіх учнів України з проханням поділитися своїми думками про їхнє життя в Україні, про рідне село (місто), сім'ю, про людей, що оточують, про навчання в школі, улюблені заняття після уроків, про все, що їх сьогодні хвилює. На нашу пропозицію відгукнулося понад сім тисяч дітей з усіх областей України. Найбільше творів надійшло з Донецької, Запорізької, Київської, Луганської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Харківської, Чернівецької областей.

Учнівські сповіді можуть стати темою не одного наукового дослідження. На їхній основі й укладено збірку «Люблю Україну, бо вона моя». Керівник цього проекту – перший заступник Міністра освіти і науки Борис Жебровський. У вступному слові до читачів він зазначив: «На відміну від Вас, я її вже прочитав і заздрю Вам, бо попереду маєте чарівні хвилини подиву і щастя. Боже! Скільки ж у нас підостає неймовірно талановитих і красивих українців! Не хочеться писати «вступних» банальних речей, занадто програшно це буде в порівнянні з ранковою свіжістю дитячих нарисів. Крім всього іншого, вдячний їм за те, що повернулися сльози від власних спогадів про далеке дитинство. Давно не відчував від слів запахів скошеного сіна і степового вітру.

Читайте!... Хто давно не був в Україні – защемить серце, хто ніколи не був, того потягне до таємничої і прекрасної землі предків, до тих, хто зростає на ній сьогодні».

«Я люблю Україну, бо вона моя». Ці слова з твору української дівчинки надзвичайно важливі сьогодні, коли в суспільстві спостерігається втрата духовної культури, руйнується моральний зв'язок між поколіннями, коли нагальною є потреба повернення історичної пам'яті і, найперше, родовідних цінностей, які незримо оселяються в дитячих душах і сформують свідомість.

Кожен рядок дитячих творів свідчить про те, що їх автори – особистості з почуттям людської і національної гідності, що виражається у ставленні до національних цінностей – рідної мови, культури, національних свят, традицій. Для них характерна щира любов до батьків, рідних. Вони вважають сенсом свого життя – зберегти і продовжити традиції своїх родин. Толерантно ставляться до інших народів і культур. Усвідомлюють себе в єдності з рідною природою, сповненою дивовижних барв, чудових звуків, досконалих форм, багатого пейзажами, що нагадують казковий світ.

Їх хвилюють споконвічні питання: «Хто ми? Звідкіля ми? І куди йдемо?».

З любов'ю і вдячністю діти пишуть про свою школу, яка є центром їхнього світу, про мудрих учителів, про безкорисливу дружбу і вірність, про улюблені заняття після уроків. З особливими почуттями розповідають про людей, які відкрили для них світ мистецтва, навчили любити і цінувати життя, перемагати всі негаразди, бути оптимістами.

Тривожить душу юних авторів те, що багато синів і дочок України виїжджають за межі рідної землі в пошуках кращої долі, а там хворіють ностальгією за рідною Батьківщиною. На думку дітей, відстань від України до тих, хто мешкає за її межами, вимірюється не кілометрами, а струнами людської душі, української.

Вони щиро вірять, що в Україні велике й можливе майбутнє, якщо кожен намагатиметься бути кращим у своїх справах і починаннях, розуміють свою відповідальність за державу, вважають себе її будівничими.

Об'єднує всіх авторів те, що учні пов'язують свою долю з долею України. Вірять, що кожен зможе тут знайти свій шлях у житті і стати щасливим. «Тепер ми маємо можливість усвідомити себе великою нацією, ствердити нашу державність, дати змогу пророцтві прадавнім корінням на святій українській землі. Хай Бог і рідне небо пошлють нам силу для життя і воскресіння...».

Ось такі вони – наші українські діти.

Ми безмежно вдячні всім юним авторам за те, що поділилися з нами своїми відвертими думками, відкрили власний внутрішній світ, дали можливість побачити їхніми очима нашу рідну Вітчизну і навколишній світ.

Пропонуємо прочитати декілька творів збірки «Люблю Україну, бо вона моя».

Ірина Ніколайчук, учениця 9-го класу села Солов'ївка Брусилівського р-ну Житомирської обл.

**Дім для душі
(Лист далекому українцю)
Де ти?**

Це перше запитання, яке я хочу тобі задати.

Ти стоїш зараз – напіврозгублений, напівроздратований – і нервово крутиш у руках листа «Фром Юкрейн». Явно спантелечений несподіваним і, найголовніше, таким водночас простим і

складним питанням дівчини з такого собі «тридев'ятого царства». Десь у Європі, за океаном, ти однозначно, але все ж невпевнено відповідаєш: «Як - де? Вдома». У Канаді, а може в США, в Бразилії чи Австралії. Не важливе конкретне місце. Важливо те, що ти вдома. Просто вдома. Отже, тремтячими устами, в очікуванні якогось підступу, ти говориш: «Я вдома».

Мені здається, ти мене переоцінюєш. Ніяких пас-ток я тобі не ставитиму. Навіть сперечатися з тобою я не збираюсь. Звісно – ти вдома. Де ж ще тобі бути?

Але я трохи по-іншому задам своє запитання. Де ти, юний українцю?..

Оцього, зіймайся, ти від мене не чекав. Хитро-мудрі виверти лабіринту, зведеного синьою кульковою ручкою, все ж загнали тебе у глухий кут. Не знаєш, що відповісти...

Лише формально, лише теоретично, лише мимохіть, лише декілька слів. Оце усі відомості про твоє походження. Ну, народився ти в Україні, ну, колись там жили твої батьки... А далі – що? Нічого. Безвість. Ваша родина покинула цю країну. Вона для вас – пройдений етап, перегорнута сторінка, відірваний листок календаря. Вона для вас – минуле.

Тепер і твої батьки, і ти сам – громадяни якоїсь іншої, просто іншої країни. А для України, покинутої вами, ви – діаспора. Ніби й не чужі, але все ж не свої... Правда ж, ти знаєш це? Знаєш, і не те що не гірше, а в сто разів краще від мене. Все це – правда, від першого і до останнього слова. Але... дотепер це так мало тебе цікавило!.. Чи замислювався ти коли-небудь над тим, що, коли твоя родина прийняла рішення виїхати з рідної України, ніхто не запитав тебе, чи ТИ цього хочеш?.. І чи не здається тобі тепер, що тут, «вдома», ти опинився навіть не з власної волі?.. Де ж ти, юний українцю?..

Невже ще не прокинувся він у тобі? Невже не тремтить у дивному, незнайомому, досі захоплюючому хвилюванні твоє юне гаряче серце?..

І невже ти ще не відчув, що українець – це частинка тебе, частинка душі твоєї?.. Не розумієш? Я поясню. Я багато чого розповім тобі нового, такого, чого ти не чув іще. Спробую, якщо не зовсім зірвати, то хоча б припідняти темну полуду з ясних і чистих очей українця в тобі. Дозволь мені (не кидай на середині мого листа). Я відкрию тобі чарівний світ, що був досі «білою плямою» на глобусі твоєї національної свідомості. І це є Україна. Повір: вона така ж твоя, як і моя. Вона – наша з тобою.

Ти знаєш, Україна – країна надзвичайна, її зв'язок зі своїми істинними громадянами – нерозривний. І це теж наша національна особливість. Зв'язок цей може загубитися, може забутися, припасти важкою сірою пилкою років і буденності, що невпинно поглинає всіх людей Землі. Але розірватися – ні, ніколи! І ти черговий раз довів це щойно своїм хвилюванням.

«Але ж я жодного разу в своєму житті не був в Україні», – говориш мені на це ти.

То я відповім тобі:

Зв'язок України з українцями – не візуальний, не тілесний. Духовний він і пов'язує людські душі. Всі українці ніби пов'язані між собою таким своєрідним ланцюжком. Ні, цей ланцюжок зовсім неважкий і не спричиняє болю, бо не силою, не примусом

він одягнутий. Ним наша спільна мати – Україна – підтримує своїх дітей, щоб не впали вони, щоб тримались завжди одне за одного. Якщо і впасти – то не поодиноці, а всім разом. Ми – частинка великого Народу, могутньої Нації. Бо відстань від України до українців вимірюється по-особливому, не звичними нам метрами і кілометрами. Вона вимірюється струнами душі людської, української. Українець може десятки років жити на своїй батьківщині і водночас бути від неї на відстані, для вимірювання якої нам буде недостатньо всіх відомих людям вимірювальних одиниць. А може він жити за тисячі і тисячі кілометрів і бути з нею – серцем, душею своєю.

Дім і житло – не завжди одне й те саме. Дім – це місце, де людині завжди добре, де її чекає тепло, любов і щира радість, де вона потрібна і де без неї неможливо обійтись. Дім – це місце, де відпочиває душа. Жити ж людина може де і як завгодно. Припустімо, живе вона в Україні, але душа тягнеться до тієї ж-таки Канади. Чому? Бо Канада – це домівка для її душі. Може, людина ніколи і не бачила тієї країни, а душа її там уже живе. От приїде така людина в Канаду – і, повір, ні за яких обставин вона там не заблукає і не загубиться. Душа їй підкаже правильну дорогу – не дарма ж тут у неї дім.

Не обов'язково країна може стати домом для душі. Просто річка, ліс, поле, мальовнича гірська долина – це вже місце, де поселилась чиясь душа.

Дуже дивно і заплутано, але це так! Це істинна правда, друже мій. І сам цей факт теж іноді заважає людям бути щасливими і повноцінно жити. Якщо людина живе в одному місці, а душа її тягнеться до іншого – таке не кожен витримає. Безліч людей на нашій Землі так живуть, але, на мою думку, то не життя, а просто повільне самогубство.

Головне – де живе душа кожного з нас.

Однак... ти вже починаєш, нарешті, розуміти суть запитання, що його я поставила тобі на початку свого листа. Буквально воно звучить так: «Де живе твоя душа, юний українцю?»

То... все-таки де? Я знаю, на таке запитання одразу відповісти дуже й дуже тяжко, особливо тобі. Але тим не менше – я знаю ще й те, що якщо не вся твоя душа, то хоча б часточка її живе на тій землі, звідки ти походиш, де жив твій рід і де ви з батьками назавжди залишили своє коріння. Так, в Україні. А далі – вже все залежить тільки від тебе. Якщо ти дійсно захочеш впустити Україну в своє життя і відпустити свою душу до України, то, повір мені, ти не пошкодуєш. І згодом зрозумієш, чому. Ти приїжджай, і я тобі сама все покажу. Бо жодними, навіть найкрасивішими, словами не передати всієї повноти краси нашої з тобою України. Ти все побачиш..., якщо тільки побажаєш цього.

А поки що ми чекаємо на тебе. Ми – Україна та її народ. І я.

Ірина Савісько, учениця 11-Б класу ЗНЗ №230 м. Києва

Подорож до основ

Краплини падають на скло автомобіля, дощ застигає сірою хусткою долину, колеса перемиряють довжину дороги...

Я їду до своїх бабусь. Я люблю дорогу. Чому? Мабуть тому, що тільки тут, за містом, дорога відкриває мені улюблені краєвиди: різнобарвні поля, стрімкі лісосмуги, утаємничені видолінки, високі пагорби. Тут, за містом, я бачу все небо, від горизонту до горизонту, можу спостерігати за кожною хмаринкою. Тут простір, безмежна далина, вільний вітер, не скований кам'яними джунглями, словом – воля.

Сьогодні мені не щастить з погодою. Дощ. Лле як з відра... Сіро. Немає простору. Але тільки для зору. Думкам вільно. Думається легко... Думаю про все і ні про що. Думки – як коники-цвіркуни, що перестрибують з квітки на квітку, крутяться в стрімких вихорі, полохаються, зникають і знову з'являються...

Я хотіла б побачити більше світу. Хотіла б побувати на чужих землях. Це захоплює й цікаво. Рік тому моя подруга поїхала з України. Тепер живе у Німеччині. Пише, телефонує, приїздить. Розповідає про життя в Європі, про їхні гаражди, їхні порядки. Повертатись назад не хоче, її там все влаштовує. От тільки чомусь її мама часто плаче – важко зникає.

І я раптом починаю розуміти, чому. Просто, як колька в серці, різонула думка: то це ж там, у благополучній Європі не було б оцього вже десятки разів баченого, розмитого сьогодні сірою фарбою пейзажу за вікном, цієї, хай і не європейської за якістю, дороги, яка, проте, веде мене до рідних людей, до моєї родини, моїх коренів.

Мабуть, вперше в житті я замислилась над тим, що таке «рідна земля», чому вона має таку владу над людиною? Чому dokonує ностальгія тих, хто навечно осів на чужій землі в пошуках теплого і затишного благополуччя?

Ці люди відірвалися від своєї Вітчизни з різних причин. Але їх об'єднує одне: їхні діти, внуки тільки в розмовах дорослих будуть чути про Україну, за матір їм стане чужа країна, вони не будуть сумувати за українською мовою, за цими краєвидами...

А все ж могло бути інакше. Ці молоді люди могли б бути моїми друзями, знайомими; могли залишитися українцями на українській землі. Чи їх вина, що рідна земля стала для них чужою, далекою, невідомою?

...Дощ краплями малює на вікні химерні малюнки. Ось трохи фантазії – і в тому малюнку ввижається обличчя. Не доберу: хлопця чи дівчини? Бачу тільки, що людина молода, ровесник чи ровесниця. В очах цікавість, уявні очі вдивляються в картини моєї Батьківщини. І трішечки його чи її Батьківщини. Я не чую, але уявляю, про що мене просять ті очі: «Розкажи хоч трохи, що ж такого в цій землі, за якою так сумують мої рідні?»

Мені нелегко це сказати, я ще сама не можу до ладу сформулювати. Я тільки відчуваю...

Ось проїжджаємо поміж височених могил, написаних ще козаками. Одна від одної досить далеко, але не далі, щоб видно було полум'я вогнища, що було сигналом біди. Є в цих могилах якийсь магнетизм. Скільки б разів повз них не проїжджала, а кожного разу відвести погляд несила. Може, тому, що похована в них історична слава лицарів українського народу?

А ось маленька річечка, зветься Золотоношка. Дивуюся її нескореності: маленька, вузенька, а вже

скільки віків тече й тече собі разом з плином часу. А ось, за пагорбом, з'являється березовий гай. Тонкі стрункі деревця – єдина окраса сьогоднішнього сірого дощу. А, проте, не єдина. Ось за верхівками дерев дивиться хрестами у небо Червоногірський монастир, який я називаю маленькою Францією. Чомусь саме такою мені уявляється Франція часів Олександра Дюма.

Відскакують від коліс кілометри, з'являються і зникають села та містечка. Ось цікаві назви: Чорнобай, Іраклій. Уявні мої співбесідники запитують: «Звідки такі дивовижні назви на споконвічно українських землях Лівобережжя?» Звичайно ж – з часів татаро-монгольських набігів. Мабуть, незатишно було жити, коли господарював тут недобрый бай, влучно названий народом Чорним. А от Іраклій (так пояснив колись мій дідусь) має ще «незатишніше» значення, буквально – кров і бруд.

Ловлю себе на думці: велике щастя маю від того, що рід мій з тих давніх часів, пройшовши через нелегкі випробування, не впав відрізаною гілкою, проріс через кров і бруд, через віки і квітує тут-таки, на рідній землі, багатій історією і людьми.

Так ось у чому різниця між мною і моїми ровесниками-емігрантами! Моє коріння тут, глибоко в землі. Вони ж, як пересажені рослини, яким сили цих коренів не вистачає. Це, мабуть, важко гордо тримати крону, не маючи міцного підґрунтя. Мені хочеться допомогти їм побачити, відчути, знайти ці корені.

Погляньте, ось вони: великий і вічний Дніпро з високими порогами і славним Запоріжжям, золоті дзвіниці древніх соборів, молодий і вічний Київ – матір міст руських, і Карпатські гори, і зелене Полісся, і багата Слобожанщина, і щедрий Південь. І ще багато-багато місць – відомих і не дуже, але для когось рідних і неповторних.

Сергій Попель, учень 10 класу ЗНЗ № 8 м. Рибниці (Придністров'я)

Україно! Ти для мене диво!

Яка ти прекрасна, Україно! Схили твоїх пагорбків – це природою створені чудесні полотна. Золотисті колосся тихо говорять про хліб. А цукрові буряки складають солодкі поеми. Працьовиті й волюбні люди здавна живуть тут. У блакитне небо спрямовані труби фабрик і заводів. Здається, ніби на цих трубах, як на флейті, робітничий клас грає свою трудову симфонію.

Яка багата твоя історія! Хоробрі воїни, умілі полководці, мудрі державні діячі здавна користувалися всенародною шаною. Немало таких людей вкрили себе славою народних героїв. Це славні лицарі Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Олекса Довбуш, які віддали життя за щастя народу. Вони захищали наші землі від турків і татар, били польську шляхту, зміцнювали Українську державу. Героїчна історія моєї країни не має права на забуття. А історія ця, мов той безкінечний шлях, веде із сивої давнини у манливе майбутнє.

Я прислухаюсь до дихання моєї землі. І чую кроки відомих усьому світові діячів української культури Тараса Шевченка й Івана Франка, Лесі Українки

й Олександра Довженка, Миколи Костомарова і Михайла Грушевського. Яке велике їх благодійне діяння на наше духовне життя! Яка велика віра в нашу країну, наш народ! Видатні митці слова, справжні патріоти своєї матері-України залишили нам, нащадкам, свої одкровення – зізнання в любові до України.

Для мене Україна – це отча земля, рідний край, де народилися мої предки, країна з мудрими, талановитими людьми, з чарівною піснею, що дивує весь світ.

Україна... Золота, чарівна сторона. Земля, подарована Богом великому і терплячому народу, рясно уквітчана, зеленню закосичена, засіяна щедрими руками. Широкі й чарівні простори, прекрасні села й міста. Це велика держава в Європі. Вона складається з окремих областей, а її землі мають свої назви: Донеччина, Луганщина, Поділля, Полтавщина, Слобожанщина, Волинь, Буковина, Галичина та інші.

Україна – це Софія Київська і Золоті ворота княжого міста, Видубицький монастир і Києво-Печерська лавра з Успенським собором, старовинний Поділ і сивочолий Дніпро – все це духовні символи національної історії та культури.

Маючи такі прекрасні символи, український народ зуміє уберегти від забуття нашу пісню і думу, нашу історію і родовідну пам'ять, волелюбний дух.

Хто ми? Звідкіля ми? І куди ми йдемо? Ці споконвічні запитання хвилювали, очевидно, всі покоління, що були до нас, хвилюватимуть вони й тих, хто житиме після нас.

Великий гуманіст і письменник Олесь Гончар записав у своєму щоденнику: «Дякую Богові, що дав мені народитися українцем». Упевнений, під цими словами підписався б кожний із нас. І я пишаюся, що є представником цієї нації, цього мужнього і волелюбного народу.

Здається, той пам'ятний день – 24 серпня 1991 року, коли Верховна Рада проголосила Україну незалежною, був зовсім недавно. А минуло вже п'ятнадцять років!

День Незалежності України – особлива дата у нашому житті. Вона ознаменувала собою те, що, нарешті, ми, українці, заявили про своє право будувати незалежну і суверенну державу. У той святковий день кожна українська душа відчувала, як в ній відроджується її глибинна національна сутність, що нищилася віками. Тепер ми маємо можливість усвідомити себе великою нацією, ствердити нашу державність, дати змогу пророцтв прадавнім корінням на святій українській землі. Хай Бог і рідне небо послає нам силу для життя і воскресіння.

Батьківщину, як і матір, не вибирають. Велика чи маленька, багата чи бідна – вона завжди є Батьківщиною, без неї, як і без матері, жити неможливо. Якщо ти, звичайно, не без роду-племени. «Бо хто матір забуває, того Бог карає», – писав Великий Кобзар.

Україно! Багато маєш синів та дочок і до кожного ставишся особливо, як любляча мати ставиться до єдиного сина.

Людина відрізняється від інших живих істот своєю духовністю, складовою якої є і любов, відданість матері і Батьківщині.

Ми всі – український народ, який складається з родин малих і великих, дружних і працюючих. Як могутня ріка бере силу з маленьких джерел (а зруйнує її – і річка засохне), так і наша українська культура збагачується маленькими родинами, сім'ями. Щоб нашому роду не було переводу, потрібно вивчати, шанувати свій народ, його мову, землю свою, рідний край, бо ми – частинка всього цього, нам рідного і близького. Як у пісні співає Ніна Матвієнко: «З роду в рід кладе життя мости, без коріння саду не цвісти ...»

Україно!... Що тебе чекає в майбутньому? Про це ніхто не знає, не знаю і я... Але впевнений, що ти будеш крокувати правильним шляхом, утримаєш свій суверенітет та гідність. Вірю, що Україна буде квітучою, високорозвиненою державою. Хочеться, щоб наші онуки побачили чарівний край тихих вод і ясних зір, почули спів жайворонка у високості.

Майбутнє твоє, Україно, залежить від нас. Тож своїми знаннями, працею, здобутками, піднесемо її культуру, своїми досягненнями прославимо її. Будьмо гідними своїх предків, любимо рідну землю так, як заповідав Великий Тарас, бережимо волю і незалежність України, поважаймо свій народ і його мелодійну мову. Шануймо себе і свою гідність, і шановані будемо іншими.

Вірю в тебе, моя Україно!

Ігор Нестеров, учень 7 класу Кременчуцького ліцею №4 Полтавської області

Моя Україна у 2050-му році

Люблю спостерігати або читати у газетах про нові досягнення нашої держави, про її економіку, екологію, мову. Це все радує серце і душу. Адже кожен українець, якщо навіть він і не вважає себе ним, але народився в Україні, все-таки радіє новим успіхам, вболіває за її невдачі.

Крок за кроком, то піднімаючись, то опускаючись на сходинках, які ведуть у майбутнє, Україна рухається вперед.

Цікаво, якою ж буде вона в майбутньому, наприклад, у 2050 році?

Залишилось якихось 44 роки. Для держави це ніщо. Звичайно – це історія половини століття, але для країни, яка існувала тисячі років, правда, у постійній залежності, це навіть не один день людського життя. Але ж щось зміниться в економіці, історії, мові держави? А що? Невідомо. Адже нікому не дано заглядати в майбутнє. Все вирішить час. Хоча припустити, якою буде Україна, можливо. Отож, здійснімо подорож у країну майбутнього, в якій жити і працювати нам і нашим нащадкам.

Україна. Київ. 2050 рік. Чудові дерева і дивні квіти яскравих кольорів на клумбах. Машини, які можуть замінювати літаки, на вулицях люди, вбрані за модою 2050 року. В магазинах всі операції виконують комп'ютери. На фабриках і заводах замість людей працює техніка. Все модернізовано за вищим ґатунком, що робить життя людей прекрасним сном. Колишнє місто героїв тепер стало центром нових досягнень країни. Все в ньому розвивається.

А повітря, яке воно тут чисте! І відходи заводів не виносяться в атмосферу і не забруднюють її! Дивно?! А нічого дивного. За допомогою

техніки забруднене повітря збирається у спеціальні герметичні блоки, де очищується і виходить в атмосферу, а відходи знищуються і не приносять шкоди. Люди дихають чистим киснем.

Чистенька, прозора водиця Дніпра, однієї з найбільших річок Європи, несеться у далекі моря, які також чисті, як кришталь. Яка краса, як приємно жити в такій чистоті!

Це природа така чиста, а люди? Чи пам'ятають Шевченка, Франка, Лесю Українку, яким став їх духовний світ? Ні, не забули. Пам'ятають письменників, діячів культури і патріотів України, і духовний світ їх змінився. Люди дбають про природу, не забруднюють воду, повітря; вони поводять себе як найрозумніші істоти на Землі, які можуть забезпечити себе і свою державу чистотою, достатком, здоров'ям, є патріотами рідної країни. Це в столиці все так прекрасно, а що ж там, за межами центру, що ж за Києвом? Забруднена, збідніла країна, яка загубила свій духовний світ? Мабуть, там усі живуть у бідності, не маючи нічого, дихаючи брудним повітрям, знищуючи природу. А ліси, поля, ріки, лани забуті людьми. Ні! Всюди – чистота і порядок.

Поля, вранці вкриті росою, прогриваються сонцем, пахнуть усіма пахощами квітів, кольори яких, зливаючись, утворюють живу веселку. У лісах все спокійно, лише спів птахів порушує цей спокій; тварини живуть своїм життям, не ворогуючи з людьми. А це що? Це – маленьке оленя. Воно голодне заблукало і не боїться підійти і їсти з рук. Яка краса, як цікаво! Дикі істоти, які споконвіків боялись людей, тепер їдять з їхніх рук, птахи кружляють над деревами, не боячись прилітати до людей. Метелики, барви яких подібні до квітів, також можуть прилетіти і сісти на руку. Всі живуть у дружбі з людьми. У спілкуванні людини з природою нема перешкод. Навіть дерева, які заборонено зрубувати, цвітуть живими кольорами, мають здорову кору і листя.

А над Україною – чисте, блакитне небо і яскраве сонце. Рідко коли його заступають хмари і крапає прозорий чистий дощик, що змочує родючу землю. Зрошує овес, який буде їжею для тварин, пшеницю, яка запашним хлібом з'явиться на стіл людям України. Все чисте, яскраве і барвисте, тепле і лагідне.

Це Україна, в якій тепер хочеться жити і бути патріотом. Кожна сім'я може жити в достатку, не відмовляючи собі навіть у дрібницях. Це держава, яка дбає про своїх вірних людей, мову, історію.

Подорож до країни майбутнього закінчилась. Невідомо, якою вона буде насправді. Проте, на мою думку, це залежить від молодого покоління, будівничого держави, в якій хотілося б жити. І вже сьогодні потрібно починати її берегти і вчитися піклуватись про неї.

Вірю, що у 2050 році Україна стане однією з наймогутніших і найрозвиненіших країн світу!

Галина Харук, учениця 8 класу ЗНЗ села Княже Сокальського району Львівської області

Лист ровеснику

Сьогодні багато говорять про імідж України у світі. Про це пишуть газети, це є приводом для дискусій та суперечок на радіо і телебаченні. Нещодавно я випадково натрапила на телепередачу, у якій

йшлося про те, чи знають Україну в світі. Українські журналісти цікавились, насамперед, у закордонних школярів, що вони знають про Україну. Відповіді були невтішними. Мої ровесники з інших країн дуже мало знають про мою державу, дехто тільки чув, що є на карті така країна, дехто негативно відзивається або наводить якісь малодостовірні факти. Від цього мені стало так прикро, що я вирішила тобі і твоїм друзям розповісти про те, якою бачимо нашу Україну ми, ваші однолітки-українці. Хоч моя розповідь буде далекою від міркувань політиків, але вона – від щирого серця.

Чи бачив ти, друже, коли-небудь землю, суцільно вкритую золотом, під ніжною блакиттю бездонного неба? Це – наші безкраї пшеничні лани. А чи доводилось тобі милуватися голубими діамантами в смарагдовій оправі? Це – наші ріки та озера серед густих лісів та розлогих луків. Чи чув ти, друже, голос трембіти та шум гомінких потоків? Це – наші рідні гори. Чи тишили твоє серце задушевні пісні та мелодійна мова? Це – наш український нетлінний скарб. Чи зігрівали тебе коли-небудь очі, часом стомлені, часом стурбовані, але майже завжди лагідні та уважні? Це – очі моїх краян.

І все це, друже, – моя Україна! Це вона віками відстоювала свою волю та гідність, це вона уславила героїчним минулим, це вона розкинула свої неосяжні простори у самому серці Європи. Всевишній наділив її величезними багатствами: родючим чорноземом і стрімкими ріками, дрімучими лісами і співучими горами, щедрими надрами і благодатним кліматом. Та найдорожчий скарб – це наш український народ, працьовитий, поміркований, гордий та високодуховний. А ще – поступливий і толерантний.

Я дуже хочу, щоб всі, хто не знає історії України, зрозуміли: понад чотириста років під владою інших держав не минають без сліду. Сотні разів толочена, топтана ворожими кінями, січена і рубана чужими мечами, стріляна з автоматів і танків, Україна вистояла і, мов Фенікс, піднявшись з попелу і руїн, відродилася. Вже немає тієї України, друже, на яку дивилися у світі як на сировинний придаток. Попри всі політичні, економічні та соціальні негаразди, вона все гучніше та сміливіше заявляє про себе. Я вірю, що через кілька років моя Україна стане оновленою, квітучою європейською державою. Ми, українці, докладемо усіх зусиль, щоб виправити економічне, екологічне та соціальне становище нашої держави. Я вірю, що мої друзі по той бік кордону знатимуть, що Україна – це багата, розвинена країна, продукція якої відома у цілому світі, а українці – це найщиріші і найпрацьовитіші люди на нашій планеті.

А поки що, далекий друже, відкрий свій підручник на сторінці, де згадується про Україну, прочитай уважно і назавжди запам'ятай: Україна – це країна з героїчним минулим і великим майбутнім!

Андрій Дись, учень 11 класу ЗНЗ №13 м. Теплогорська Луганської області

Мій найкращий друг – дівчина

Хто може з хлопців відкрито на весь світ заявити, що в нього друг – дівчина? Мабуть, таких не-

багато, бо дехто просто боїться це визнати перед своїми товаришами, боячись неприхованих глузувань. А я – ні! Крізь усе своє життя пронесу почуття глибокої вдячності до своєї подруги, дружба з якою перевірена часом. І це не просто слова, бо тільки вона, не роздумуючи, ні до чого не допитуючись і не гаючись, простягла руку допомоги в скрутну для мене хвилину. Тому й пишаюся та оберігаю дружбу від тих, хто хоче іноді нам дошкулити на-смійками.

Ця дівчина – моя колишня однокласниця Катерина. Навчаючись разом з першого класу, визнаю, що не завжди знаходив з нею спільну мову. Можна збитися з ліку, скільки разів ми сперечалися через будь-яку дрібничку, але проходив час, і ми знову опинялись одне біля одного. Сидячи за однією партою, ніколи не міг уявити, що спілкування саме з Катериною ніколи мені не набридатиме.

Наші дружні стосунки завжди викликали подив і здивування в оточуючих. Ніхто не міг зрозуміти, що тримає нас разом, бо дівчина майже п'ять років навчається в іншій школі й живе в іншому районі та ще й далеченько. Однак це не заважало нам постійно бачитись і спілкуватись і не тільки за допомогою телефону, хоч, звичайно, у кожного своє коло знайомих. Не дивлячись на зайнятість у школі, ми намагалися завжди підтримувати цей зв'язок.

На мою ж думку, ніякої загадковості в нашому товаришуванні немає. Лише подорослішавши, розумію: нас тримає разом доброта та щирість стосунків, здатність надавати один одному моральну підтримку, чого, на жаль, не вистачає у багатьох моїх однолітків. Крім того, наші душі наче споріднені, в них багато спільного. А я на власному досвіді відчув і зраду, і підлість, і брехню. Чи може таке статися, якщо тобі всього шістнадцять? Повірте на слово – може... Ще й як! Саме з того дня я зрозумів справжню та несправжню дружбу. Я зрозумів: хто є хто. Хто хоч раз тебе зрадив – не друг.

Здавалося, я перестав вірити людям, але вона увійшла в моє життя не питаючись: чи потребую її чи ні. Напевно, тому для мене товариство Катрусі, наче цілюще джерело (недарма її ім'я у перекладі з грецької означає „чиста, чистота”), це той живлющий струмінь, що називається – життя, її добра удача, гарне ставлення, веселе та пустотливе щебетання загоїли ті душевні рани, які ятрили моє серце. Іноді думаю, що вона найкраща з усіх дівчат, яких я знав. Є в ній те, чого немає в інших: привітність, ввічливість, люб'язність, безпосередність, прагнення допомогти друзям.

...Розповідаючи про свою подругу, ні в якому разі не хочу зменшити роль товариства з хлопцями. Та дружба з хлопцями – це давно не новина і сприймається всіма як належне. А мені хотілося, щоб всі дізналися, що дівчата не гірше, а іноді і краще, можуть допомогти у важких ситуаціях, підставити своє тендітне плече навіть тоді, коли ти не очікуєш та не просиш допомоги.

А щоб не склалося хибне враження, що я просто використовую дружбу з Катрусею, очікуючи від неї тільки на допомогу, скажу одне: ціную кожну хвилину спілкування з нею, намагаючись завжди порадувати й здивувати чимось, вказуючи весь час на її неповторність та несхожість з оточуючими.

Ельвіра Спаська, учениця 8 класу ЗНЗ №66 м. Києва

Якби ви тільки знали, як люблю своє місто! Тут живе моя родина, тут мої друзі, моя школа. Тут простяглися мої вулиці і котить свої хвилі Дніпро-Славути. І все це – моє! Правда, правда! – повірте. Ніде не почуваш себе так затишно, так добре, так спокійно, як у рідному Києві.

Я пишаюся тим, що народилася і мешкаю в столиці нашої держави. Але зовсім не тому, що це велике індустріальне місто, осередок культурного й наукового життя, серце країни (хоча це теж дуже важливо), а тому, що живуть тут привітні й талановиті люди. Вони вміють і можуть усе: вірші складати, пісні співати, а коли треба, стати стіною на захист своєї землі, як це було в буремні роки страшної війни.

У моему місті дивним чином поєдналося минуле й сучасне. Ви блукали коли-небудь вуличками старої частини Києва? Певно, що так! Отож, безперечно, чули, як озивається серед тиші сива давнина, як вона кличе... Тоді й уявляєш собі княжі хороми, чуєш стукіт копит під брамою Золотих воріт, бачиш вродливого русявого вершника – так і хочеться побігти йому назустріч: схопити коня за вуздечку...

Словом, ніде у світі, мабуть, так не мріється, як у Києві. Але, на жаль, для мрій у мене мало часу залишається – таке вже наше сьогоднішня. Я вчуся у школі, займаюся англійською, цікавлюся правничими науками, намагаюся досконало оволодіти комп'ютером, а ще на світі так багато непрочитаних книжок, а ще іноді хочеться складати вірші чи хоч трішки зайнятись рукоділлям...

А як хочеться побільше часу проводити з друзями! У мене їх багато. І мама каже, що це справжнє щастя. Переважно це мої однокласники – учні неспокійного, непосидючого і, чесно кажучи, не дуже дисциплінованого 8-В класу середньої школи № 66, що в Дніпровському районі міста Києва. Вони такі різні і, мабуть, саме тому з ними цікаво.

Ось, наприклад, Маринка. На перший погляд, у нас з нею абсолютно нічого спільного. Якщо для мене уроки – це водночас серйозно і легко, для неї – проблема, але якби ви бачили, що вміють руки цієї дівчинки! Марина багато років захоплюється плетінням з бісеру. Яку красу вона творить! Це і дерева з пташками, і дивовижні квіти, і чудернацькі візерунки. Від неї і я захопилася цією справою. А ще Маринка дуже працює охайна, а що вчитися їй важко – та на те ж ми і подруги, щоб допомагати одна одній.

Від Вікторії можна дізнатись геть про все, що стосується сучасних танців. І хоча, чесно кажучи, я не дуже цим захоплююсь, але ж послухати цікаво, а ще цікавіше подивитися, коли виступає ансамбль “А 6”, де Віка танцює багато років. Вони таке на сцені витинають! Це, я вам скажу, не задачу з алгебри розв'язати. Тут не один місяць, а то й рік треба тренуватися. Крім цього, у Вікторії ще можна навчитися працелюбству й наполегливості. Вона теж, як і я, хоче все встигати. Старається... Я – теж.

Катруся і Руся весь свій вільний час віддають малюванню. Перша займається у художній школі, а друга – в художній студії. Хочу сказати, що їхні

роботи дуже різняться. Як пояснюють дівчата, вони працюють у різних стилях і користуються різною технікою. Я мало що розумію з їхніх суперечок творчого характеру, але ж дуже цікаво послухати.

З Тетяною люблю поговорити просто так, як-то кажуть, по душах. Вона дуже співчутлива до чужих проблем і завжди готова вислухати. Ми ще й мешкаємо в одному будинку, тому дружимо і поза школою. Іноді мені здається, що Таня старша від мене – настільки «дорослими» бувають її міркування. Можливо, це тому, що в неї трапилося страшне горе – померла мама, і їй довелося подорослішати значно раніше за своїх однолітків. Я дуже співчуваю Тетянці і намагаюся у всьому бути їй підтримкою.

З хлопцями в мене в класі особливі стосунки, але серед них також чимало друзів і приятелів. Сашко дуже привітний і щирий, чимось схожий на Тетянку – з ним теж можна гарно поспілкуватись і сподіватись на гарну пораду. З Максом обмінююся своїми враженнями від мандрівок Інтернетом. Здається, він звідти не виходить, бо іноді й на дошку в класі дивиться, як на монітор, а рукою намагається «намацати мишку». Ой! Як це не подобається нашому класному керівникові Олені Миколаївні, яка хоче, щоб ми самі шукали відповіді на запитання, а не хапалися за готове.

Кирило не хоче вчитися, хоча голова у нього на місці. Мене його лінощі безмежно дратують, про що прямо кажу. Але коли б не він, то не знаю, звідки б я брала такі глибокі й різнобічні відомості про напрями й стилі в сучасній молодіжній музиці. З Юрчиком, збоку, ми виглядаємо, як кіт з мишею. Звісно, кіт – я, а Юрчик мені ледь до підборіддя дістає і то, як стане навшпиньки. Проте в комп'ютерах він – геній, то як же мені з ним не дружити. Богдан – справжній «френд», у тому значенні, що ні з ким так англійською «про життя» не потеревениш, як з ним. А ще він бездоганно володіє українською. Скажу відверто, іноді мені аж незручно буває за себе й за інших, коли говорить цей хлопчина.

Тільки хоч не подумайте, що у дружбі я керуюся корисливими міркуваннями – дружу тільки з тими, від кого можу щось дізнатись чи чомусь навчитися, – це не так. Просто у світі стільки цікавого, тому й так багато цікавих людей.

Я теж намагаюся бути корисною для своїх друзів. Пробачте за нескромність, оскільки вчуся я добре, нікому і ніколи не відмовляю в допомозі, а іноді й навіть примушую взятися за розум.

Знаєте, а ще ми дуже любимо разом помріяти про майбутнє. Такого іноді нафантазуємо! Тут і блиск на подіумі, і обожнювання фанатів, і навіть Нобелівські премії разом із всесвітньою славою. Є, звичайно, й прозаїчніші плани – власні палаци, лімузини, але, як на мене, то дрібниці, бо найголовніше, як каже мій тато, зробити самого себе. І я теж так вважаю.

Ще я хочу сказати, що жоден з моїх однокласників у своїх, навіть найсміливіших, мріях не «вилітає» за межі рідної країни. Усі пов'язують свою майбутню долю з Україною, вірять, що кожен зможе тут знайти свій шлях у житті й стати особистістю. І якщо цією вірою живуть мої ровесники – однолітки незалежної України, значить, так воно і буде.

Марія Король, учениця 10 класу ЗНЗ №94 з поглибленим вивченням івриту та інформатики м. Одеси

Школа Добра і Радості

Я хочу розповісти про школу, яка є для мене найкращою з-поміж багатьох одеських шкіл і є вагомою часточкою цілого світу, назва якому – Україна.

Не одне покоління називає цей симпатичний двоповерховий особняк на розі вулиць Успенської та Маразліївської рідною домівкою, школою Радості і Добра. Розташована вона у мальовничому куточку старої Одеси, в кількох хвилинах ходу від славнозвісного парку культури та відпочинку ім. Т.Г. Шевченка. Це трохи спуститися вниз – і море, пляж Ланжерон, трохи ліворуч – Одеський морський порт...

Щодня з різних районів міста приїждять сюди, до загальноосвітньої школи I-III ступенів №94 з поглибленим вивченням івриту та інформатики, близько 600 учнів. Це представники різних націй, але живемо ми єдиною дружньою сім'єю, де кожен знає: його тут розуміють, поважають, цінують, з його думкою рахуються. А якщо ти новачок, то єдине, що відрізняє тебе від інших, – це особливо пильна увага до тебе, щира допомога з боку вчителів та учнів.

Це прекрасно – навчатися у такому поліетнічному учнівському середовищі, як наше, де кожен пишається своїм походженням. Ми набагато більше, ніж інші, знаємо про інші нації, культури. Я вважаю, що учні нашої школи краще пристосовані до життя. Адже у цілому світ – поліетнічний.

Моя школа – справжній осередок збереження джерел духовності і українського, і єврейського, і російського, і інших народів. Кажуть, той, хто забув звичай своїх батьків, загублений для свого народу. Тому із справжньою зацікавленістю вивчаємо ми українську, іврит, англійську. Бо слова мови – то світовідтворення і водночас світосприйняття, вони створюють реальне уявлення про націю. Наша українська нація дуже давня, коріння її – у дохристиянському часі. Історія єврейського народу сягає глибин століть. У наших народів так багато спільного: нестримне прагнення до волі, багатовікова боротьба за незалежність, за відродження рідної мови...

Ми вивчаємо українознавство, історію та культуру єврейського народу. Через пісні, танці, обрядові дії зберігаються і продовжуються традиції наших народів. Жодна дата, значима подія не залишається поза увагою шкільного колективу. Особливо цікавими виходять обрядові, звичаєві свята: Різдво з кутею, колядки, щедрівки, Великдень – з писанками, вечори української пісні, конкурси української кухні... Нам, українцям та росіянам, надзвичайно цікаво дізнаватися про релігійні й національні свята євреїв: Рош ха-Шана (Новий рік), Хануку – веселе свято світла, Пурим – карнавальне свято з надзвичайними маскарадними костюмами та веселими розіграшами. І, звичайно, про Песах (Великдень)...

Звичайно, основне наше завдання – одержати міцні, сучасні знання з базових та додаткових предметів. Але ці свята становлять невід'ємну частку нашого життя. Ми запрошуємо на них письменників,

культурних діячів міста. Частою бажаною гостею у нас буває Т.П. Ананченко, член Національної спілки журналістів України, заступник голови Одеського обласного об'єднання „Просвіта”, яка підтримує зв'язки з українцями діаспори. Про це – окремі нариси і в її новій книзі „України часточка – в мені”, що була презентована нещодавно. Кілька примірників цієї книги одкровенень одержала в подарунок і наша школа.

Велике значення мають сьогодні для нашої країни патріотизм, почуття національної гідності, історична пам'ять. Сьогодні ми – підлітки, а завтра саме ми формуватимемо життя в Україні. Наші вимогливі, добрі, уважні, чуйні вчителі за активної участі і підтримки батьків спонукають щоденно замислюватися про важливість збереження культури свого народу, виховують шанобливе ставлення до інших націй, які проживають в Україні.

Цікаво, що ці ж пріоритети – у традиції нашої школи. Два томи її історії вже завершені, третій – у роботі. Започаткована школа у 1912 р. як гімназія для дівчат. У різні часи тут працювали трудова школа № 106, дитбудинок №57 для єврейських дітей-сиріт, школа № 83... Школа пишається багатьма своїми випускниками, педагогами. Свого часу тут вела підготовчі класи Лідія Володимирівна Мацієвська, народна артистка УРСР, актриса українського театру ім. В. Василька (м. Одеса), родичка відомого українського актора Марка Кропивницького.

Доля розкидала багатьох по всьому світу. Але Добро завжди породжує Добро. Звідусіль до шкільного музею надходять листи-спомини: «Іхні уроки були для нас, учнів, справжньою радістю...». Вражає те, що через багато десятиріч, на схилі літ, вони зберегли у пам'яті до найменших дрібниць шкільні роки, найтепліші почуття до прекрасних учителів-сподвижників, до цього невеликого, подомашнього затишного, шкільного будиночка...

Двадцять четвертого серпня 2006 року ми святкуватимемо 15-ті роковини Незалежності. Це – найбільший здобуток усіх громадян України. Адже тільки у демократичній державі люди різних національностей можуть відчувати себе Людьми, а кожна дитина може мати такий острівцець Добра і Радості, тепло якого вона пронесе крізь усе своє життя.

Богдан Пасічник, учень 8 класу ЗНЗ №1 Нововоронцовського району Херсонської області

Рідна школа... Майже у всіх людей це слово-сполучення змушує швидше битися серце, викликає певні асоціації. Ось так і у мене. Можливо, вони і у дорослих, і у дітей спільні. Для мене «рідна школа» – це не тільки літопис довжиною у 39 років (саме стільки років моїй школі), це, передусім, особистості, які несуть у собі душу навчального закладу. Вони щоденно пишуть її історію, своїми добрими справами примножують ті надбання, які називаються духовними. Рідна школа – це ціле життя, істинне, а не віртуальне, немов у комп'ютерній грі. Це і цілком реальна перша двійка, і перше кохання. Взагалі, це дуже визначально, що багато речей уперше в житті відбувається з тобою у школі. Різних речей, звичайно, більше хороших, добрих, які формують тебе як

людину. Не уявляю собі, як можна жити без школи, що я робитиму, коли її закінчу, хоча і готую себе до цього.

У школі вперше зрозумів значення дружби і що таке вірність. Пам'ятаю наші перші хлопчачі спроби у третьому класі об'єднатися у якесь товариство-братство на зразок трьох мушкетерів. Для мене ще й особливо значущим є те, що з моєю рідною школою пов'язані долі дорогих мені людей – бабусі, мами, тітки, дядька. Моя бабуся – учитель з 40-річним стажем. Вона навчила читати і писати не лише мене, улюбленого онука. Опановуючи найпершу науку простих чисел і складів, я зрозумів, як відповідально бути вчителем. Перекоаний, що це найважчий у світі труд, він вимагає не лише багато знань, але й найкращих людських якостей, терпіння, мудрості.

Моя мама працює у школі 20 років і добре знає не лише предмет і психологію свої учнів, але й те, як прийти на допомогу мені, коли я заходжу у „глухий кут”, і не лише у навчанні. Мою тітку, яка викладає літературу, як і мама, надзвичайно люблять учні, адже вона не просто випромінює доброту і вроду, а й предмет знає досконало.

Кожного ранку, коли я переступаю поріг рідної школи, зустрічаю своїх учителів, найкращих друзів, які є справжньою точкою опори у всіх життєвих ситуаціях. Думки про невирішену задачу чи невдало написану самостійну з географії переростають у впевненість, що усе мені вдасться, достатньо лише поспілкуватися із класним керівником Людмилою Миколаївною. Дивуюся, скільки конфліктних ситуацій їй вдалося подолати, нікого не образивши, не принизивши чиеїсь гідності. Бачу і відчуваю, як складно працювати учителем, проте і цікаво. Усе більше переконаюся, що найголовніші процеси у внутрішньому світі людини відбуваються у школі. От якби кожному школяреві допомогти уникнути цих помилок і падінь!

Рідна школа – це та енергія, яка спрямовує мене на добрі справи, не дає зупинитися на досягнутому, впасти у відчай, розпач.

Рідна школа – це і перші печалі й розчарування. Це почуття обов'язку перед батьками. Мені часто доводиться вступати в суперечку з татком і ненькою, бо їх не завжди влаштовують мої досягнення. І сьогодні рідна школа допомагає мені зрозуміти, що я не повністю використовую свій потенціал, батьки праві, вимагаючи більшого.

Рідна школа у думках звичайного сільського хлопця є не тільки центром життя мого і близьких людей, але є центром мого світу.

Юра Кобосов, учень 5 класу ЗОШ № 38 м. Одеси

Моя родина – моя батьківщина

Народ завжди починається з конкретної родини. Мене змалку привчали, що пам'ять про свій рід – це головне знання, яке людина повинна зберегти впродовж життя. Я хочу розповісти вам про свою сім'ю, – може, ви краще зрозумієте мою батьківщину.

Я живу в Одесі. Її називають Південною Пальмірою, «чорноморською перлиною» – це правильні слова. Моє місто влітку – заповідник сонячних зай-

чиків. Вони народжуються, коли перший промінь травневого сонця торкається листя численних платанів, акацій, лип, і привільно й весело живуть у вікнах старовинних сторічних чи майже двохсотрічних домів, зігрівають брук, по якому ходив великий слов'янський поет Пушкін, граються із хвилями Чорного моря, пустують у м'якому піску між курортниками на відомих пляжах. А коли ці зайченятка заплутаються у вітті дерев, вітер над Одесою розмовляє сонячною мовою: французькою на Французькому бульварі, італійською на Італійській вулиці, болгарською – на Болгарській, шепоче по-польськи, співає по-арнаутськи, по-грецьки... Наше місто було й залишилося батьківщиною для людей з усього світу.

Мої рідні теж колись знайшли своє щастя на теплій душою одеській землі, але доля привела їх під чорноморське сонце з різних земель. Прадіди мого батька родом із Росії, зі старовинного міста Пскова. А мій дід був військовим, офіцером, його тридцять років тому запросили служити в Одесу. Він привіз сюди з країни Білорусії мою бабусю. Вона вже три десятки років навчає одеських дітей у технічному коледжі. Свою молодість бабуся провела у столиці Білорусії Мінську, але саме Одеса стала містом, де вона знайшла себе як професіонал (про неї написано навіть у книзі «Педагогічний Олімп Одещини»). Бабуся каже, що з багатьох міст, що вона бачила за своє життя, тільки Одеса дарує людині стільки щирого тепла, спілкування, неповторного гумору, що народжуються в одеситів талано-

вита, відомі всій планеті люди: може, ви чули про Давида Ойстраха, Леоніда Утьосова, Валентина Катаєва? Одесу, либонь, ще довго будуть вважати колискою талантів, якщо її синів та дочок навчають такі люди, як моя бабуся.

Та й не тільки вона. Прилучають одеських дітлахів до української мови вчительки – мої мати й тітка. У тому, що на вулицях нашого міста все гучніше звучить серед інших мов українська, є також їхня заслуга. Одесу не можна назвати україномовним містом: багато національностей, багато мов, звичаїв. Але ми вчимося поважати одне одного – отже, різну культуру й мову. Мої однокласники – вірмени, слов'яни, узбеки, грузини. Але для нас головне не те, що нас роз'єднує, а те, що об'єднує: ми – одесити. Що нам ділити? Моря, сонячних зайчиків, усмішок вистачить на всіх. Були, кажуть рідні, тяжкі часи для країни, коли треба було боротися проти фашистів. Боролися ж тоді разом – і перемогли! У нас є Алея слави – пам'ятник усім загиблим у тій війні. Коли мене туди приводять, завжди розповідають про прадіда-росіянина, що загинув у боях за Україну, і прадіда-українця з Херсона, що знайшов свою смерть на російській землі.

У мені тече кров українських степовиків, білоруських поліщуків, мешканців Росії. Таке й моє місто, що приймає до себе людей різних націй і дає всім відчуття себе єдністю – одеситами.

Запрошуємо до нас! У нас цікаво, і ми добрі та веселі.